

VALSTYBINĖ
DUOMENŲ
APSAUGOS
INSPEKCIJA

Sveikatos duomenų tvarkymo iššūkiai

Raimondas Andrijauskas
2023-01-30

1.

Sveikatos duomenų **sąvoka**

2.

Sveikatos duomenų **tvarkymo pagrindai**

3.

Sutikimo (kaip duomenų tvarkymo pagrindo)
specifika

BDAR

➤ 4 str. 15 p.:

„**Sveikatos duomenys** – asmens duomenys, susiję su fizine ar psichine fizinio asmens sveikata, įskaitant duomenis apie sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, atskleidžiantys informaciją apie to fizinio asmens sveikatos būklę“

➤ 35 antraštinė dalis:

<...> visi duomenys apie duomenų subjekto sveikatos būklę, kurie atskleidžia informaciją apie duomenų subjekto buvusią, esamą ar būsimą fizinę ar psichinę sveikatą. Tai apima informaciją apie fizinį asmenį, surinktą registruojantis sveikatos priežiūros paslaugoms gauti ar jas teikiant tam fiziniam asmeniui <...>;

fiziniam asmeniui priskirtą numerį, simbolį ar žymę, pagal kurią galima konkrečiai nustatyti fizinio asmens tapatybę sveikatos priežiūros tikslais;

informaciją, gautą atliekant kūno dalies ar medžiagos tyrimus ar analizę, įskaitant genetinius duomenis ir biologinius mėginius;

ir bet kurią informaciją apie, pavyzdžiui, ligą, negalią, riziką susirgti, sveikatos istoriją, klinikinį gydymą arba duomenų subjekto fiziologinę ar biomedicininę būklę, neatsižvelgiant į informacijos šaltinį, pavyzdžiui, ar ji būtų gauta iš gydytojo, ar iš kito sveikatos priežiūros specialisto, ligoninės, medicinos priemonės ar *in vitro* diagnostinio tyrimo.

➤ 53 antraštinė dalis:

Europos duomenų apsaugos valdybos pozicija

EDAV Gairės 03/2020 dėl sveikatos duomenų tvarkymo su COVID-19 protrūkiu susijusių mokslinių tyrimų tikslais:

<...> sveikatos duomenims **turi būti taikoma aukštesnio lygio apsauga**, nes tokių neskelbtinų duomenų naudojimas gali turėti **didelį neigiamą poveikį** duomenų subjektams <...> (7 pastraipa).

Sveikatos duomenų šaltiniai (8 pastraipa)

1. Sveikatos priežiūros paslaugų teikėjo ***medicinos įrašuose surinkta informacija*** (pvz., sveikatos istorija ir tyrimų bei gydymo rezultatai);
2. ***Informacija***, kuri sveikatos duomenimis tampa ją ***susiejus su kitais duomenimis, taip atskleidžiant sveikatos būklę arba pavojus sveikatai*** (pvz., per tam tikrą laikotarpį išmatavus aukšto kraujospūdį, galima daryti prielaidą, kad asmeniui kyla didesnis pavojus patirti širdies priepuolį);
3. Informacija, gauta ***atlikus savarankiško pasitikrinimo apklausą***, kai duomenų subjektai atsako į klausimus apie savo sveikatą (pvz., nurodo simptomus);
4. Informacija, kuri sveikatos duomenimis tampa ***dėl jos naudojimo konkrečiame kontekste*** (pvz., informacija apie neseniai įvykusią kelionę į COVID-19 paveiktą regioną arba buvimą jame, kurią nustatydamas diagnozę tvarko medicinos specialistas).

Europos duomenų apsaugos valdybos pozicija

EDAV ir EDAP Nuomonė 03/2022 dėl pasiūlymo dėl Europos sveikatos duomenų erdvės reglamento:

Pasisakant dėl Pasiūlyme vartojamos sąvokos „asmens generuojami sveikatos duomenys“, kurie taip pat apima „medicinos prietaisy, sveikatingumo (wellness) programėlių ar kitų skaitmeninių sveikatos (health) programėlių duomenis, taip pat su sveikata susijusius sveikatingumo ir elgesio duomenis“, pažymėta:

1) sveikatos duomenys, sukurti naudojant sveikatingumo programėles ar kitas skaitmenines sveikatos programėles, neatitinka tų pačių duomenų kokybės reikalavimų, kuriais pasižymi duomenys, sukurti medicinos prietaisais (pastariesiems taikomi specifiniai standartai ir teisės aktai)
(vis tiek laikomi sveikatos duomenimis)

2) skaitmeninėmis sveikatos programėlėmis surinkti asmens duomenys dažniausiai neapsiriboja vien tik sveikatos duomenimis, pavyzdžiui, surinkta asmeninė informacija dėl mitybos praktikos ir kitų įpročių gali netiesiogiai atskleisti ypač jautrią informaciją, tokią kaip religinės pažiūros.

Europos duomenų apsaugos valdybos pozicija

EDAV Gairės 03/2019 dėl asmens duomenų tvarkymo naudojant vaizdo prietaisus:

Naudojant stebėjimo vaizdo kameromis sistemas **paprastai renkamas labai didelis asmens duomenų kiekis**, be to, tokie duomenys **gali būti susiję su** ypač asmeninio pobūdžio informacija ir net **specialių kategorijų duomenimis** <...> akivaizdžiai nereikšmingi duomenys, kurie buvo surinkti naudojant vaizdo kameras, gali būti naudojami kitai informacijai gauti, kad **būtų galima pasiekti kitą tikslą** <..>. Tačiau stebėjimas vaizdo kameromis **ne visada** laikomas specialių kategorijų asmens duomenų tvarkymu (62 pastraipa)

Pavyzdys. Filmuota vaizdo medžiaga, kurioje rodomas duomenų subjektas, **nešiojantis akinius** arba **naudojantis neįgaliojo vežimėlj**, pati **savaime nelaikoma specialiomis asmens duomenų kategorijomis** (63 pastraipa)

Jeigu **filmuota vaizdo medžiaga tvarkoma siekiant gauti specialių kategorijų duomenis**, taikomas **9 straipsnis** (64 pastraipa)

Pavyzdys. Ligoninė, kurioje įrengta vaizdo kamera **paciento sveikatos būklei stebėti**, būtų laikoma tvarkančia specialių kategorijų asmens duomenis (9 straipsnis) (65 pastraipa)

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika

➤ ESTT sprendimas Lindqvist byloje Nr. C-101/01 (galiojant Direktyvai 95/46/EB):

49. <...> ar paminėjimas, kad asmuo susižeidė koją ir yra dalinėse laikinojo nedarbingumo atostogose, yra asmens duomenys apie sveikatą Direktyvos 95/46 8 straipsnio 1 dalies prasme.
50. Atsižvelgiant į šios direktyvos dalyką, jos 8 straipsnio 1 dalyje vartojamą žodžių junginį „**duomenys apie asmens sveikatą**“ **reikia aiškinti plačiai**, kaip apimantį su visais tiek fiziniais, tiek ir psichiniais aspektais susijusią informaciją apie asmens sveikatą.
- 51 . Todėl <...> aplinkybės, kad asmuo susižeidė koją ir yra dalinėse laikinojo nedarbingumo atostogose, paminėjimas yra asmens duomenys apie sveikatą Direktyvos 95/46 8 straipsnio 1 dalies prasme.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika

➤ ESTT spendimas OT prieš Lietuvą byloje Nr. C-184/20:

122. Direktyvos 95/46 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės narės uždraudžia tvarkyti asmens duomenis, kurie „atskleidžia“ rasinę ar etninę kilmę, politines, religines ar filosofines pažiūras, priklausymą profesinėms sąjungoms, taip pat tvarkyti duomenis „apie“ asmens sveikatą ar intymų gyvenimą. BDAR 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad draudžiama tvarkyti, be kita ko, asmens duomenis, „atskleidžiančius“ rasinę ar etninę kilmę, politines pažiūras, religinius ar filosofinius įsitikinimus ar narystę profesinėse sąjungose, taip pat tvarkyti „sveikatos duomenis“ arba duomenis „apie“ fizinio asmens lytinį gyvenimą ir lytinę orientaciją.
123. <...> nors veiksmažodžio „atskleisti“ vartojimas šiose nuostatose dera su tuo, kad atsižvelgiama ne vien į pagal savo pobūdį jautrių duomenų tvarkymą, bet ir tu, kurie netiesiogiai leidžia juos atskleisti dedukcijos arba palyginimo būdu, žodžių „apie“ ir „susijęs“ vartojimas, atrodo, priešingai, reiškia labiau tiesioginį ir iš karto atsirandantį tvarkymo ir atitinkamų pagal savo pobūdį imanentinių duomenų ryšį.
124. Vis dėlto toks aiškinimas, kai daromas skirtumas pagal nagrinėjamų jautrių duomenų rūšį, neatitinka šių nuostatų konteksto analizės, <...> pagal kurį „sveikatos duomenys“ – tai asmens duomenys, susiję su fizine ar psichine fizinio asmens sveikata, įskaitant duomenis apie sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, „atskleidžiantys“ informaciją apie to fizinio asmens sveikatos būklę, taip pat šio reglamento 35 konstatuojamosios dalies, kurioje nurodyta, kad prie asmens sveikatos duomenų turėtų būti priskirti visi duomenys apie duomenų subjekto sveikatos būklę, kurie „atskleidžia“ informaciją apie duomenų subjekto buvusią, esamą ar būsimą fizinę ar psichinę sveikatą.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika

➤ ESTT sprendimas OT prieš Lietuvą byloje Nr. C-184/20:

125. Be to, platų sąvokų „specialių kategorijų asmens duomenys“ ir „neskelbtini [jautrūs] duomenys“ aiškinimą patvirtina <...> BDAR tikslas užtikrinti aukštą fizinių asmenų pagrindinių laisvių ir teisių, visų pirma jų privataus gyvenimo, apsaugos lygį tvarkant su jais susijusius asmens duomenis (šiuo klausimu žr. 2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimo Lindqvist, C-101/01, EU:C:2003:596, 50 punktą).

126. <...> priešingas aiškinimas prieštarautų <...> tikslui užtikrinti didesnę apsaugą nuo duomenų tvarkymo, kuris dėl ypatingo tvarkomų duomenų jautrumo gali <...> labai stipriai suvaržyti Chartijos 7 ir 8 straipsniuose garantuojamas pagrindines teises į privataus gyvenimo gerbimą ir asmens duomenų apsaugą (šiuo klausimu žr. 2019 m. rugsėjo 24 d. Sprendimo GC ir kt. (Nuorodų į neskelbtinus duomenis pašalinimas), C-136/17, EU:C:2019:773, 44 punktą).

127. Vadinasi, šių nuostatų negalima aiškinti taip, kad asmens duomenų, galinčių netiesiogiai atskleisti su fiziniu asmeniu susijusią jautrią informaciją, tvarkymui netaikoma šiose nuostatose numatyta sustiprintos apsaugos sistema, nebent taip būtų pakenkta šios sistemos veiksmingumui ir fizinių asmenų pagrindinių laisvių ir teisių apsaugai, kurią ja siekiama užtikrinti.

- BDAR nustatytas ***bendrasis specialių kategorijų asmens duomenų*** (taigi, ir ***sveikatos duomenų***) ***tvarkymo draudimas*** (BDAR 9 straipsnio 1 dalis), ir reglamentuojamos ***konkrečios išimtys, kuomet šis draudimas gali būti netaikomas*** (BDAR 9 straipsnio 2 dalis).
- Siekiant teisėtai tvarkyti sveikatos duomenis, ***vien tik BDAR 6 straipsnio 1 dalyje numatyty teisėto duomenų tvarkymo sąlygų tinkamo įgyvendinimo nepakanka pagrįsti sveikatos duomenų tvarkymą***, būtina, kad toks tvarkymas taip pat atitiktų ***bent vieng BDAR 9 straipsnio 2 dalyje nustatytą draudimo tvarkyti specialių kategorijų asmens duomenis išimtį***.

6 straipsnio 1 dalis

- a) sutikimas (consent)
- b) sutarties vykdymas
- c) teisinės prievolės vykdymas
- d) gyvybinių interesų apsauga
- e) užduotis viešojo intereso labui arba vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas
- f) teisėtas interesas

9 straipsnio 2 dalis

- a) aiškus sutikimas (explicit consent)
- b) prievolės darbo ir socialinės apsaugos teisės srityje
- c) gyvybinių interesų apsauga
- d) politinių, filosofinių, religinių ar profesinių sąjungų vykdomas duomenų tvarkymas teisėtais tikslais
- e) duomenų subjekto akivaizdžiai viešai paskelbtų asmens duomenų tvarkymas
- f) pareiškiant, vykdant arba ginant teisinius reikalavimus arba teismams vykdant savo teisinius įgaliojimus
- g) svarbus viešasis interesas
- h) profilaktinės arba darbo medicinos tikslai
- i) viešasis interesas visuomenės sveikatos srityje
- j) archyvavimo tikslai viešojo intereso labui, mokslinių ar istorinių tyrimų tikslai arba statistiniai tikslai

- ❑ BDAR numato galimybę valstybėms narėms nacionalinėmis teisinėmis priemonėmis **nustatyti ir papildomas sąlygas, įskaitant apribojimus, sveikatos duomenų tvarkymui** (BDAR 9 straipsnio 4 dalis) siekiant apsaugoti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 (teisė į privatų ir šeimos gyvenimą) ir 8 (asmens duomenų apsauga) straipsniuose garantuojamas pagrindines teises.
- ❑ Italijos duomenų apsaugos kodeksas:

Section 76

(Health Care Professionals and Public Health Care Bodies)

1. Health professionals and public health care bodies may process personal data disclosing health, also within the framework of activities in the substantial public interest pursuant to Section 85,
  - a) ***with the data subject's consent***, also without being authorised by the Garante, if the processing concerns data and operations that are indispensable to safeguard the data subject's bodily integrity and health,
  - b) ***also without the data subject's consent, based on the Garante's prior authorisation, if the purposes referred to under a) concern either a third party or the community as a whole.***
2. In the cases referred to in paragraph 1, consent may be given in accordance with the simplified arrangements referred to in Chapter II.

Sutikimas (angl. consent) (BDAR 6 str. 1 d. a punktas)

- Sutikimas gali būti tinkamas teisėtas duomenų tvarkymo pagrindas tik tada, kai duomenų subjektui **suteikiama kontrolė ir suteikiama reali galimybė rinktis sutikti arba nesutikti** su siūlomomis sąlygomis ar jų **atsisakyti nepatiriant žalos**
- Sutikimo elementai:
  - **laisva valia duotas** (galios disbalansas, sąlygų nustatymas, detalumas, žala)
  - **konkretus,**
  - **pagrįstas informacija,** ir
  - **nedviprasmiškas** duomenų subjekto **valios išreiškimas pareiškimu arba vienareikšmiais veiksmais**, kuriais jis sutinka, kad būtų tvarkomi jo asmens duomenys.
- Plačiau EDAV Gairės 05/2020 dėl sutikimo pagal Reglamentą 2016/679.

Aiškus sutikimas (angl. explicit consent) (BDAR 9 str. 2 d. a punktas)

- Reikalingas tam tikromis aplinkybėmis, **kai kyla rimta su duomenų apsauga susijusi rizika**, todėl manoma, kad **reikia griežtos individualios asmens duomenų kontrolės**.
- **Aiškus** reiškia tai, **kaip duomenų subjektas išreiškia sutikimą**. Tai reiškia, kad duomenų subjektas turi pateikti aiškų **sutikimo pareiškimą**. Akivaizdžiai tinkamas būdas užtikrinti sutikimo aiškumą būtų aiškiai patvirtinti sutikimą **rašytiniu pasirašytu pareiškimu** ar kitu, **vienareikšmiai patvirtinančiu sutikimo davimą (ir jo išsaugojimą) būdu**.

Rizikos dėl sutikimo

Dalis teisės aktų sutikimą laiko tam tikra **būtina sąlyga (angl. prerequisite) arba papildomu sutartinio pobūdžio reikalavimu** teikti konkrečias paslaugas savo klientui.

Pavyzdžiui: PSD2 direktyvos kontekste minimas aiškus mokėjimo paslaugų vartotojo sutikimas, arba KTR minimas informuotas sutikimas (angl. informed consent), kurie BDAR prasme **nelaikytini pagrindu tvarkyti asmens duomenis**.

Medicinos ir sveikatos priežiūros paslaugų srityje sutikimas dažniausiai būna **priemone užtikrinti teisės į žmogaus orumą ir teisės į asmens neliečiamybę apsaugą**. Tai nėra **duomenų apsaugos reikalavimų laikymosi priemonė**.

Sąlygos „laisva valia“ problematika:

- duomenų subjektas paprastai neturi **realių pasirinkimo ir kontrolės galimybių**;
- sutikimas nėra laikomas duotu laisva valia, kai yra **aiškus duomenų subjekto ir duomenų valdytojo padėties disbalansas** (ypatingai tai ryšku medicinos ir sveikatos priežiūros srityje).

Sutikimo atšaukimo problematika:

Jeigu sutikimas naudojamas kaip duomenų tvarkymo pagrindas, turi būti suteikta **galimybė bet kada sutikimą atšaukti** (BDAR 7 str. 3 d.). Kai sutikimas atšaukiamas, visos duomenų tvarkymo operacijos (pagrįstos sutikimu) išlieka teisėtos, tačiau **duomenų valdytojas turi nutraukti atitinkamus duomenų tvarkymo veiksmus**, o **jeigu nėra kito teisėto pagrindo, kuriuo pagrindžiamas duomenų saugojimas tolesniam tvarkymui, duomenų valdytojas turėtų juos ištrinti** (BDAR 17 str. 1 d. b punktą ir 3 dalis)

VALSTYBINĖ
DUOMENŲ
APSAUGOS
INSPEKCIJA

Ačiū